

ISIKO LOZEKO KUDALA.

engelilo elam lobapatizo. Andinakungena kubudenge bama-Xosa, abantu abafumane bamjoke umntu nge gama engali-funi.”

Ipelile ke lendawo, ide yahamba imini u-Mfana Ovela e-Bayi ebukwa, abantu bengena bopuma ukuza kumbona. U-Tyalibongo inkwenkwe ibaleko yasi b'ekede ukuya ku- tenga ikofu kwa Tikoloshe evenkileni kwa kusasa. Yantyi- ntywa ukupungwa oku lokofu imini yonke.

U-Nosayi, u-Nosanti, no Nomanti, onina bo Bushula, u-Ntengento, no Maqetseba, bafike bokomozela, beza ku- buza ngempilo yabantwana babo e-Bayi. Amadoda awe sikolweni ay'ebute ngaso buhlanti kwa Mfazwe, kuba evile ukuba kuko intwana esolwayo. Izihlobo zam ezidala ndizi- bono apa; u-Matolengwe, u-Landingwe, u-Dubulekwele, u-Madyongolo, u-Mdyogolo, u-Giny'igazi; o-Qob'ikaba, no Mpatatata, kunye no muumzana u-Rbhlahlala, u-Maguma- sholo, no Baliso.

(Isaqutywa.)

IMPENDULO NGO NONGQAUSE.

KUMHLELI WE “SIGIDIMI”.

NKOSI,—Kwi *Sigidimi* sokuqala kuka May kuko incwadi ebalwe ngu W. Philip eti lendawo kutiwa isimanga sika Nongqause besingebobo lamfazwe, ngokuba besingenaziganeko zemfazwe. Utsho elandela amazwi eciko ebelibala ngengqondo,—esilililelayo namhla sisiti azi ngubanina oya-kuhlala esihlalweni sonyana ka Gqoba.

Ebekolisile obesiti amabali ohlanga makabalwe aze ahla- le esazeka ngokukodwa esi simanga sika Nongqause beku- fanelekile ukuba sixoxwe saziwe inene yaso, bengekatho- neli abebonela. Kutiwa lendawo ka Nongqause ebisingi- sela emfazweni, iqinga layo lalilelokuba ama-Xosa azixele ngamininye inkomo, kuze kuti kwakufunzwa e-Mlungwini nasema Mfengwini kutiwe nazo ke inkomo zenu kungabiko oyakuhlala, basebefunzwa ngangoko bengako, bawucite ngamininye umzi wasem-Lungwini. Bati ke o-W. Philip no W. W. Gqoba akunjalo.

Makake andixolele u Mr. Philip ndakumbuzwa ngalemi- buzwana, kuba andenzi ngabutshaba ndifuna ukucacisa inyaniso. Osiyazi baninzi, asikupela kwabo o-W. Philip no W. W. Gqoba; bako abanye abangakanyisayo. Nditi ke xa lento ka Nongqause ibingasingisele mfazweni ibiyeyantoni- na? Ewe ndiyavuma ukuba into eninzi yabantu ibikoliwe kanye ukuba lento ka Nongqause ibiyinene, kwa nenkosi ezinje ngo Sandile bezikoliwe zingenalo nesuntswana le- mfazwe ezintliziyweni.

Aba bati lento ka Nongqause ibisingisele emfazweni, bazekelisa ngo Nxele obete eprofitesha waye esingate imfazwe yokubulala ama-Ngqika nama-Ngesi; baze- kelisa ngo Mlanjeni oway'eprofitesha esingate kwa imfazwe. Bati ke u-Nongqause naye ukwangati ebelandela kwa o- Nxele, no-Mlanjeni ezifihlile kodwa into abesingisela kuzo.

(2) Owesibini umbuzo. Ndingati—kuteni na ukuba lento yamkelwe zezona nkosi zinokuqonda okukulu ezinje ngo Hili, no Mhala, no Maqoma, ziyiqube ngamandla onke lo- ndawo ?

(3) Ndingabuyi ndibuze nditi inkomo ezi zazibulawa nje amahashe la abegcinelwe ntonina ?

(4) Kwabe kutenina lento ama Mfengu nabe-Lungu ba- hlulwayo ekuxeleni, kanti akwahlulwanga kwabangaxelanga kwatiwa bonke baya kuya ku Rwexu ?

(5) U Mr. Philip ebengevanga ukuba bekutiwa kuza u Sifuba- sibanzi (ama Russia ke lowo abesilwa nama Ngesi pesheya) oyakuti akuwagqibela aze kunceda ama-Xosa ngane- no ukucita abe Lungu?

(6) Akavangana u Mr. Philip ukuba kwakuko inqanawa enkulu ngasekunene kwe Nciba ekute yakukupa iboti ukuba iyekuwela, yati yakuqukulwa ngamaza, benzakala omatrosi; zati zakupuma namanzi impahla zabo kwahanjwa kuboniswa ngazo emhlabeni wonko kusitiwa iqalile into, sekuko ababuleweyo ngabo bezayo baxelwa ngu No- ngqause?

(7) Akevanga na u W. Philip ukuba kute xa ikulileyo lento ka Nongqause kwagqogqwa ivenkile ngase Mpongo, kwa- bulawa u Mlungu ongu Barr ezihambela ebeka kwa Gcale- ka ?

Mandipele apa. Sisafuna ukanyiselo. Banga bangati osiyazi bavele basikanyisele, no Xego-Dala oke asibalsole wanga angasityela ab'ekubona, ati naye angafumane afuni- sele ati u Nongqause ebexoxa imfazwe.—Otshoyo makamise izizatu.

Tol' IXALANGA.

NKOSI MHLELI.—Ndikolisiwe yingxoxo yo Manyano' nge Mfundo endiyifunde kwesidluleyo *Isigidimi*. Ndivu- mele ke ndenze amabal' engwe nge Siko lo Zeko endalibona liqutywa nge 1854 kwada kwezisa kwi 1865.

Oko intlanganiso zamadoda amabilelo ngamahlelo bezi- bako kwaka kwamiswa lomteto wokuba isoka maliti ukuze liye kuteta nentombi liqale licele kubazali, lonto ke noko- andazi ukuba kwahanjwa ngayo, kuba ulwazi lobalo lwaya lusanda elutsheni.

Imfilisho le ib'ihanjwa lisoka lodwa lingenabani lihamba naye. Usuku belulolwesi-Hlanu evekini, kulandelwa eli gama losi Bulu liti *Vrijdag*, umhla wokufilisha, ngabula bona. Bekuhamba njalo ke kude kusondele usuku lokucela umfazi kubazali. Bekusiti ke mhla isoka elo liya kucela lazise abazali, abaya kufuna umntu otembekileyo, oqondayo, ukuba ahambe nalo, eyakuteta indaba zobuhlobo, nokujika iqina labo. Bezingeke ke ezintlanganiso zokuti siya ku- vumela abayeni, esiti tina ngoku zintlombe.

Usuku lomtshato belusondezwa kubizwa kwamagama. Ekuti ngeveki yokupela ngolwesihlanu evekini asuke umye- ni nabantu abata nabane ukuya kutabata uduli. Lwaye ke oko lungengaka, kuba ngoku kufuduka umzi upela. Abapeleki bebeba babini, umnakwabo wentombi nodade besoka kupela abantu abane. Uduli beluba ngabantu abasibozo okanye abalishumi ngamadoda amabini, enkulu nencinane, oko kukuti umfana. Umntshato ubaba ngolwe- sibini ngo 9 kusasa, bekulungiswa kusasa ngabo bonke bavate ukuze bati bepuma abayeni etyalikeni babelungele ukungena kulondlu bavume lomzuzu kulungiswa ibrak- fesi. Kuya kungena kuqala abayeni nabantu abakulu oyise nonina, izihlobo ezikulu kulotafile. Umvumo ke se- wuqavile kwaoko, awukubuye uyekwe kude kufike idinala; balapa abakulu nabanci (lututsha), luvuma ngezituba aba- belwa zona: kuba kuko ixesha lomtandazo nezinyalo ika- kulu kubekiswa kwaba batshatayo namhla. Iyakuti yona indlebe kuba iyeva yonke, uve ngesililo esingasayi kuba sa- qauka ndawo, kwindodana nentombi, indoda nomfazi ngo- kufanayo; kanti kukungena kwenguquko kwabo bantu. Woti ke lomvumo ngenxa yokuba unezo ziganeko ungabi sayekwa zezindidi zonke kulendlu, kume lemitandazo nezi ziyalo kude kuse. Kupuniwe kulondlu, kolila intsimbi etyalike; bayakupuma bonke kulendlu yomvumo baye kungena etyalikeni, kwenziwe inkonzwana emfutshane kupuniwe, ulowo ke uyakwazi ikaya lake. Kuqale apo ukusiswa, yabe kodwa ingelilo isiko lakudala ukusisa oko, kuba umdudo ub'upela ukutshona kwelang, nangona umtshato ungekacitwa.

Kuko indawo endipants'ukuyilibala, lamhla lufikileyo uduli ngolwesihlanu, kosa ngomgqibelo luyakuvasa into zalo ezimfutshane. Loqala ekufikeni kwalo luxuswa kulomzi, koti ke ngo mvulo lu hlangane uduli namakaya kuboniswane ngento ezifunelwe umtshato, ezinje nge swekile, nekofu nomgubo. Ziyakwahlulwa pakati zo- ntatu ezinto, ikofu itshiswe, umgubo mawenziwe izonka ukuze kulamacala omabini kungabiko usweleyo kuba kaloku isidlo sesomyeni. Kanjalo bekutshatelwa kulosoka apo umdudo ubaba kona ngesiko lakowetu. Bekubako abagidi abazisa imipeko yabo kulomsito. Ngabantu ababekekileyo abo, kuba baziwa ukuba kulomzi kuya- zekwa, baza benjenje bona.

Bendite ke kuyapuniwa ke kusasa etyalikeni, kulungiswa ibrakfesi yokuba uduli luza kushiya umntwenyana namhla, lugoduke. Ko, le brakfesi yanamhla isonka siza kusikwa ngumyeni, ikofu itululwe ngumtshakazi, kwaye oko ikukuti.—Naba abazali bako uzakwenjenje ke namhla kulomzi wendole kuwo wako, ukutshwa intloni zokuba ungabi sazibalela kuba ungumntu wasemzini. Linjalo ke elomtshato endike ndabona wona uhamba kakuhle, engeko umonakalisi oti esona abe esiti ndinoyishiwo. Ume- ino belulolomnimzi yedwa, ngoku kunoyishwa umyeni nomtwenyana into ke leyo esimanga.

C. BOKWE.

N tselamanzi.

May 1888.

INKOLO ZOBUNYAMA.

IMIBALO XI. 4—5.

Ngamazwi akwezi ziqendwana siqwenela ukusingisa amazwi kumzi wakowetu ontsundu, ngokukodwa ebandleni le Nkosi kumahlelo ngamahlelo, nakulutsha olufundisiwe- yo olungumlisela nomtinjana. Umzi wakwa Israeli wabuyi- selwa emva enkonzweni, wada warora, wakalazela u-Tixo,